***krönikan.* Lars Rosenberg**

Ett dyft med mos

Kan nån säga mig vad det är som trillar ner från himlen? Ett svart stoft lägger sig på altanbordet. De grövre kornen kan jag torka bort, men det finns också nåt segt och kletigt som måste gnidas bort, för att inte säga skuras. Har detta pågått hela tiden? Jag köpte bordet nyligen, sen det gamla av trä rasat ihop i knäet på mig, när jag, helt obekymrat, satt och åt potatismos med lingon. Det nya är vitt och av plast, vilket gör att otyget från skyn, vad det nu är, både fastnar och syns. Jag begriper verkligen inte vad det kan vara.

När jag låg i Lund för länge sen hade vi en professor som hette Gustafsson. Det var en ärevördig äldre herre som egentligen föredrog att berätta historier, men som av statuterna tvingades att hålla ett mindre antal föreläsningar, vilka plikten i sin tur tvingade oss studenter att bevista. Ämnet var ”störningsteori”. Jag har inte den ringaste aning om vad det handlade om. Han hade ett handskrivet manus fullt med ekvationer som han omsorgsfullt kopierade på svarta tavlan. Tanken var att varje ny ekvation strikt logiskt följde ur den föregående, nåt som vi studenter tyvärr inte var kapabla att inse. Första föreläsningen slutade med att professor Gustafsson inte heller gjorde det. Han fastnade mellan två formler, oförmögen att ta klivet från den ena till den andra. Vi bugade oss belevat när vi gick.

Jag har kollat i mikroskopet, ett instrument som kan förvandla den vardagligaste smuts till estetiskt tilltalande mysterier. Prickarna på bordet ser ut som små smycken av svart kristall. Är det sot? Eller jord? Kanske ökensand från det vindpinade Uzbekistan eller aska från vulkanen Okmok? Det oroar mig lite att man går och andas in denna ostrukturerade materia, år efter år. Jag kan se att kornen består av mindre skärvor, flisor och fragment, som är liksom sammanpressade eller ihopklistrade, ibland med nåt brunt som blänker, och nåt oroväckande trådaktigt som sticker ut från den beklagansvärda lilla klumpen. Inte vet jag.

Nästa gång började professor Gustafsson om från början. Han hade nu ett nytt manuskript, med fler ekvationer, vilket skulle underlätta för oss att följa hur störningsteorin, likt en slemmig men strängt disciplinerad snigel, långsamt och metodiskt kröp över tavlan, från övre vänstra hörnet ner till det nedre högra, och som sen, i ett djärvt kvanthopp, återvände upp till vänster. Vi fattade fortfarande inte ett dyft, men var för artiga för att protestera, eller kanske snarare för osäkra på om det var oss, professorn eller snigeln det var fel på.

Det kommer mest i regn. Jag kan då också hitta bitar av insektsben eller vingar eller känselspröt, eller ludna bollar som skulle kunna vara pollen och en hel del trasiga alger och salta tångfibrer från havet, särskilt efter stark pålandsvind. När partiklar blir tillräckligt små kan de transporteras långa distanser av välvilliga vindar, men vad det där kletiga är förstår jag inte, fast jag har mina onda aningar.

Tredje föreläsningen började professor Gustafsson ungefär mitt i den föregående. Han hade sett vissa slutledningstekniska svårigheter och stuvat om sina ekvationer, och nådde nu inte lika långt i störningsteorin som han gjort de två föregående gångerna. Antalet åhörare närmade sig nollstrecket. Om jag minns rätt höll han ut ytterligare två eller tre föreläsningar. Under den sista hann han bara avverka de allra första, inledande ekvationerna. Vi som ännu var kvar bugade oss artigt, om än lätt förbryllade.

EN PÄRLA I KATTEGATT. Vi anländer till Anholt i skymningen.

TOTTEN. Sanddynen vid ostspetsen är Danmarks största fortplantningsområde för säl.

BADPARADIS. De långa sandstränderna är populära tillhåll för badsugna.

DET ROSA LJUSET.

FYREN.

***fakta* Anholt**

11 ° 34 ‘E
56 ° 42’ N

Danmarks mest isolerade ö, varav 90 procent är fredat naturområde. Anholts fyr byggdes 1788 och är 42 meter hög. Ön har två kullar: Nordbjerg (39 meter), Sonderbjerg (48 meter).
YTA: 22 km²
BEFOLKNING: Cirka 160 personer.
VÄXTER: cirka 500 olika växter bland andra ljung, kråkbär, enbär, lavar, orkidéer, tall, ek, björk och asp. Två tredjedelar av ön utgörs av fredad ökenmark, norra Europas största område av ”lavhed” med fler än 250 olika lavar.
DJUR: Främst fåglar och säl.
TOTTEN: Sanddyn vid ostspetsen av Anholt, söder om fyren, är Danmarks största fortplantningsområde för säl. Här finns ungefär 500 sälar.

Källa: HYPERLINK http://www.anholt.dk

En seglats från Varberg till Anholt

Anholt heter Skandinaviens svar på Västindien. En exotisk och stillsam paradisö mellan Varberg och Grenå.

Sandön omges av glasklart, skimrande vatten och har Danmarks renaste luft, samt en av Kattegatts största sälkolonier.

En tidig förmiddag under högsommarvärme och svag nordvästlig vind, seglar vi ut från Getterön med kurs mot Anholt. Båten, en 36 fots katamaran, hade sjösatts några dagar tidigare. Katamaranen med sina två skrov kan jämföras med en flytande husvagn – klumpig men rymlig. I sittbrunnen finns plats för tio personer men vid långsegling är det bekvämare att lägga sig på en madrass på däcket för om ruffen. Så fort jag fått upp storseglet, rullat ut genuan och slagit på autopiloten, lägger vi oss på däck.

SKEPPARN.

Vi var några kompisar som skulle segla till Anholt, men vissa fick tyvärr förhinder och jag seglar ensam med Josefina (Jossan) som tappert hade anmält sitt intresse.

Båten gör knappa sex knop och semesterkänslan är total.

Vinden fläktar skönt i solskenet och livets största problem är att smörja in sig med solskyddskräm. Ibland avtar vinden och för att kunna svalka mig binder jag fast ett rep i en vinsch för att bogseras efter båten. Underbart!

Plötsligt uppstår ett allvarligt problem: Batterierna räcker inte längre till för att driva kylboxen som är fullastad med öl och cider. Nåja, det är väl bara att släpa ölen i en kasse efter båten? Fast kassen håller inte och drickat försvinner ned i djupet.

Några timmar senare syns Anholt som en liten kulle som sticker upp ovan horisonten. Kullen blir större och en fyr kan urskiljas. Vi passerar norr om fyren och seglar längs den milslånga sandstranden mot Anholts enda hamn som ligger ungefär tio kilometer nordväst om fyren.

Vattnet är turkost och man ser tydligt konturerna på stenar på sex meters djup. Att segla in i hamnen är svårt, istället lägger vi ankare 50 meter från sandstranden strax väster om hamnen. Seglatsen har tagit tio timmar.

Anholt har Danmarks renaste luft och klaraste vatten. Största delen av ön består av öde öken dit man bara kan ta sig till fots. På grund av den rena luften växer 250 olika lavar men även sällsynta orkidéer i öknen.

Längst ut mot öster reser sig fyren som ligger jämte det långgrunda sälområdet och udden Totten, en avspärrad sanddyn där man kan se ett hundratal sälar. Västra delen av ön utgörs av ljung och tallskog på olika kullar, vars högsta punkt ligger 48 meter över havet. Vid ena kullens fot ligger en liten by där husen är omgivna av lövskog, främst ek. Öns enda asfalterade skogsväg går från båthamnen till byn och rundar kullen, Nordbjerg, tillbaka till hamnen.

historik

Anholt tillhörde, troligen fram till mitten av 1500-talet, i kyrkligt hänseende Morups församling.

Ön blev dansk efter freden i Roskilde 1658. En skröna hävdar att en dansk förhandlare dolt ön på kartan med handen eller under ett ölglas. Troligare är att ön helt enkelt var ointressant för de svenska förhandlarna.

Mellan 1808 och 1814 var Anholt besatt av brittiska trupper. Britterna lämnade ön efter freden i Kiel 1814.

Det börjar skymma när vi anländer till Anholt men vi vadar ändå i land för ett krogbesök på Casablanca.

I kväll spelar danska bandet Hits. När någon dansk låt spelas sjunger publiken med. Plötsligt rycker en servitör åt sig mikrofonen och rappar en dansk låt till publikens förtjusning.

Nästa dag går vi in till byn. Vägen omges av lummig ekskog och de hus vi passerar verkar sammanvuxna med skogen.

Avsaknaden av motorfordon och doften av orörda växter ger ett stillsamt men starkt naturintryck.

På vägkrogen Ved Vejen tar vi några öl innan vi fortsätter in i byn till Tanternes hus som serverar lunch. Åter i hamnen går det inte att motstå ett bad i den 25–30-gradiga värmen. Vattnet verkar renare än i en simbassäng.

Det som återstår att se är sälkolonin på Totten. Minst en mil öde öken (utan väg) skiljer oss från sälarna. Vi går längs sandstranden som omger Anholt.

Det blir en promenad på 8–10 km innan vi når fyren. Jossan uppskattade inte vandringen. Hon får ont i fötterna och börjar längta tillbaka till Varberg.

– Knappast! säger jag. Du får i så fall ta färjan hem via Grenå, jag ska se säl! avslutar jag.

Hon lugnar sig något när hon får låna mina sandaler.

Totten, området som verkar koka av säl, visar sig vara avspärrat för besökare! Suck.

Visst kan vi ta några bilder, men är ändå lite besvikna över att inte komma sälarna närmare. (Senare ska vi upptäcka att det mest var skarvar som hade fastnat på bild…)

Efter ännu en kväll på Casablanca med bandet Hits och en lammstek till middag är det dags för hemfärd.

Jag väljer att segla söder om Anholt för att kunna närma mig sälkolonin från havet.

Men nya problem uppstår: Batterierna är fullständigt urladdade och det går inte att använda vare sig autopilot eller ekolod. Fast gps:en kan i alla fall drivas med batterier.

Långsamt närmar sig båten Totten, sälarna verkar oberörda. Då dyker det upp en massa varningsmärken i form av gula kryss. Dem ska man förstås undvika – om de nu inte bara finns där för att avskräcka nyfikna seglare?

Nej, sjömärkena visar sig ha betydligt större funktion än så.

***Thjossch*, låter det när** båda rodren borrar sig ner i bottensanden. Båten sitter fast, hundratals meter från Totten! Försöker med hjälp av motorn styra ut mot djupare vatten. Det går inte och nu återstår bara att backa eller vinscha loss båten. Till slut kommer vi loss men med obrukbara roder!

Det blåser kanske 8 m/s – för mycket för att man ska kunna reparera dem. Men vi lyckas ändå hålla en hjälplig kurs mot väst. Några timmar senare blir det stiltje och jag hoppar i för att reparera rodren, och lyckas. Vilken lättnad när de fungerar igen!

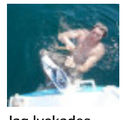

Jag lyckades laga rodren!

Även några tumlare verkar nyfikna över katamaranens annorlunda seglingsteknik, men försvinner lika snabbt som de dök upp.

Det börjar skymma när vi slutligen seglar in i Varberg och semesterresan har nått sitt slut.

JOHAN LIND
redaktionen@hn.se